

A kormányokba vetett csökkenő közbizalom és növekvő egyenlőtlenségek közepette megrekedt a költségvetési átláthatóság évtizedes világszintű fejlődése

Az Open Budget Survey 2017 eredményei szerint 115 ország közül 89 nem tesz közzé elégséges információt a költségvetésről. Az International Budget Partnership szerint ez világszerte aláássa az állampolgárok lehetőségeit arra, hogy elszámoltassák kormányukat a közpénzek kezeléséről.

Washington, D.C. – Világszerte sok kormány kevesebb információt közöl arról, hogy hogyan szerzik és költik a közpénzt – mutatja az International Budget Partnership (IBP) által készített Open Budget Survey 2017 nevű felmérés.

Az IBP megállapítása szerint az OBS 2017 a költségvetési átláthatóság globális átlagának 10 év töretlen fejlődése után kismértékű csökkenést mutat. A 102 országban, amely két évvel korábban is szerepelt a felmérésben (az elérhető 100 pontból) az átlag a 2015-ös 45 pontról 43-ra csökkent 2017-re. Ez éles ellentétben áll azzal a korábbi, nagyjából 2 pontos átlagos növekedéssel, amelyet az összehasonlítható országok körében megfigyelhettünk az OBS minden egyes fordulójában 2008 és 2015 között. Az átláthatóság növekedésének visszajára fordulója különösen aggasztó annak fényében, hogy a vizsgált országok háromnegyede nem publikál elégséges információt a költségvetéséről (vagyis nem ér el legalább 61 pontot).

A 2006-ban elkezdett OBS a világon az egyetlen független, összehasonlítható értékelése a közpénzügyi elszámoltathatóságnak: az átláthatóságnak, a felügyeletnek és a nyilvánosság részvételének. A kétévente készülő értékelés 6. fordulója hat földrész 115 országát értékeli, 2015-höz képest 13-mal bővítve a felmérésben szereplő országok körét.

Warren Krafchik, az IBP ügyvezető igazgatója elmondta: “A költségvetési átláthatóság csökkenése aggasztó, látva az egyenlőtlenségek növekedését, a média és a civil szabadságjogok korlátozását, és az állampolgárok és kormányok közti bizalom gyengülését.”

“A világ összes országában valamennyi állampolgárnak jogában áll tudni, hogy kormányuk hogy szerzi és hogyan költi a közpénzt”, mondta Krafchik. “Az állampolgároknak arra is lehetőségük kell legyen, hogy részt vegyenek a költségvetési döntésekben és felügyeletben, ami az egyenlőséget jobban elősegítő költségvetésekhez és hatékonyabb költéshez vezethet. A kormányoknak arra való képtelensége, hogy bevonják a nyilvánosságot a döntéshozatalba és elmagyarázzák nekik terveiket és költségvetésüket, gyengíti a bizalmat és aláássa a demokráciát.”

A költségvetési átláthatóság drámaian csökkent Fekete-Afrikában, ahol a költségvetési átláthatóságra vonatkozó index értéke 2015 és 2017 között 11 pontot zuhant. Más régiókban kis növekedések, vagy kis csökkenések következtek be, Ázsia kivételével, ahol a növekedés érdemlegesebb. Néhány ország, mint Georgia, Jordánia, Mexikó és Szenegál jelentős javulást értek el az átláthatóságban, mióta először bekerültek a felmérésbe.

Az OBS 2017 azt is feltárta, hogy a legtöbb országban nincsenek érdemi lehetőségek arra, hogy a nyilvánosság részt vegyen a költségvetési folyamatban – sem abban a tekintetben, hogy információkat nyújthasson a közpénzek beszedésével és elosztásával kapcsolatos döntésekhez, sem abban a tekintetben, hogy a kormányokat elszámoltathassa e döntések végrehajtásáért. A vizsgált 115 ország közül egyetlen egy sem kínált megfelelőnek tekinthető (61 pontot vagy annál magasabbat elérő) részvételi lehetőségeket. A világszerte mindössze 12 a 100-ból, és 111 ország ért el gyenge (41 pontnál alacsonyabb) eredményt. Az állampolgárok – különösen a háttérbe szorított vagy sérülékeny csoportok – aktív részvételének lehetővé tétele nélkül a költségvetési rendszerek kizárólag a hatalomhoz közeli elit érdekeit szolgálják.

Az átláthatóság és a részvétel értékelésén felül az OBS a formális felügyeleti intézmények, mint a számvevőszék és a törvényhozás szerepét is vizsgálta. A felmérés megállapította, hogy mindössze 32 ország (28 százalék) törvényhozásának felügyeleti gyakorlata megfelelő, 47 ország (41 százalék) korlátozott, 36 ország (31 százalék) pedig gyenge felügyeleti gyakorlatot folytat. Összehasonlításként, az OBS vizsgálata szerint a 115 országból 75-ben (65 százalék) biztosítottak az alapvető feltételek ahhoz, hogy a számvevőszék megfelelő szintű felügyeleti tevékenységet lásson el.

Nem csak rossz hírek vannak azonban ebben a fordulóban. Több esetben is haladást láthatunk a nyílt költségvetések irányában. Bár 2015-tel összehasonlítva a felmérésnek ebben a fordulójában csökkent a nyilvánosan elérhető költségvetési dokumentumok száma, a publikált dokumentumok valamivel több információt tartalmaznak, mint a korábbi években. Bár összességében a globális átláthatóság csökkent 2015 óta, az átláthatóság szintje 2017-ben magasabb annál, mint ahol egy évtizede volt.

„A mostani forduló átláthatósági indexei azt mutatják, hogy régiótól és kultúrától függetlenül bármely kormány átláthatóbbá válhat” mondta Krafchik. „Világszerte a kormányok túlnyomó többsége gyorsan növelhetné az átláthatóságot, ha nyilvánosságra hozná azokat a dokumentumokat, amelyeket már eddig is elkészítettek. A legtöbb kormány, amely nem publikálja hivatalos honlapján néhány elkészített dokumentumát, más dokumentumokat közzé tesz az interneten, tehát könnyedén megtehetné ezt minden dokumentummal.”

A teljes jelentés, beleértve az ajánlásokat, és egyéb információkat, mint az egyes országok eredményei, megtalálható: www.openbudgetsurvey.org

Az International Budget Partnership az egész világon együttműködik civil szervezetekkel azért, hogy elemezze, figyelje és befolyásolja az állami költségvetési folyamatokat, intézményeket és eredményeket. Az IBP célja a nyilvánosság számára átláthatóbbá és elszámoltathatóbbá tenni a költségvetési rendszereket a kormányzás minőségének javítása és a szegénység elleni küzdelem érdekében. A Ford Foundation, az Open Society Foundations, a Flora and William Hewlett Foundation, a brit kormány nemzetközi segélyezési minisztériuma (UKAid), a francia külügyi és nemzetközi fejlesztési minisztérium, és az UNICEF támogatja az International Budget Partnership „Open Budget Initiative” nevű kezdeményezését.